

Bijlage E Leidraad – Definities en Criteria Bomen

Deze leidraad is opgesteld om duidelijkheid te geven over de verschillende soorten bijzondere bomen en de criteria die worden gebruikt om deze te beoordelen. De tekst is bedoeld voor bewoners, beleidsmakers en raadsleden. De taal is eenvoudig en begrijpelijk, zonder dat er inhoud verloren gaat. De leidraad helpt om te begrijpen waarom bomen beschermd worden en wat de betekenis is van de verschillende classificaties.

Waardevolle boom

Een waardevolle boom is een boom die door bijzondere kenmerken of betekenis extra bescherming verdient. Dit kan zijn vanwege de bijdrage aan natuur, milieu, leefomgeving of door een speciale rol in de samenleving.

Criteria voor waardevol:

- Draagt bij aan biodiversiteit (bijvoorbeeld door aanwezigheid van vogels, vleermuizen, insecten, mossen, korstmossen of paddenstoelen).
- Levert ecosysteemdiensten zoals schaduw, verkoeling, wateropvang of verbetering van luchtkwaliteit.
- Heeft een belangrijke functie voor de omgeving of wijk (bijvoorbeeld als dorpsboom, markante laanboom of erfboom).
- Kan cultuurhistorische betekenis hebben (bijvoorbeeld een boom op een historische plek).
- Kan een herinneringsboom zijn, geplant bij een belangrijke gebeurtenis of persoon.

Monumentale boom

Een monumentale boom is een boom die een uitzonderlijke betekenis heeft voor de gemeente en de samenleving. Deze bomen krijgen de hoogste bescherming en mogen alleen in zeer uitzonderlijke gevallen gekapt worden.

Criteria voor monumentaal:

- Leeftijd van minimaal 50 jaar.
- Uitzonderlijke waarde door cultuurhistorische of landschappelijke betekenis.
- Opgenomen als monumentale boom in de gemeentelijke of landelijke bomenlijst.
- Bomen die beeldbepalend zijn en het karakter van een wijk, straat of landschap mede bepalen.
- Bomen die een zeldzame snoeivorm of groeivorm hebben (bijvoorbeeld knobomen of leibomen).

Potentiële veteranaboorn

Een potentiële veteranaboorn is een boom die kenmerken heeft om in de toekomst uit te groeien tot een veteranaboorn. Deze bomen zijn belangrijk omdat ze met het juiste beheer de bijzondere waarden van veteranen kunnen bereiken.

Criteria voor potentieel veteranaboorn:

- De boom heeft een grote omvang in verhouding tot de soort (zie vuistregels in beoordelingsformulier).
- Begint kenmerken te vertonen zoals holtes, dood hout, zwammen of bijzondere schorsstructuren.
- Staat op een geschikte plek waar de boom lang kan blijven staan.
- Kan met gericht beheer veilig behouden worden (bijvoorbeeld door geleidelijke kroonreductie of het instellen van een beschermingszone).

Veteranaboorn

Een veteranaboorn is een oude en vaak zeer grote boom die veel ecologische en cultuurhistorische waarde heeft. Deze bomen zijn vaak uniek en onvervangbaar. Ze bieden leefruimte voor talloze dieren, planten, mossen, korstmossen en paddenstoelen.

Criteria voor veteranaboorn:

- Heeft duidelijke veteranenkenmerken zoals holtes, dood hout, spechtengaten, zwammen en afgebroken takken.
- Heeft vaak een uitzonderlijke omvang voor de soort.
- Heeft een hoge ecologische waarde en speelt een belangrijke rol in de biodiversiteit.
- Kan een historische of cultuurhistorische betekenis hebben (bijvoorbeeld onderdeel van een oud landgoed of erfgoedstructuur).
- Wordt altijd met maatwerkbeheer onderhouden om veiligheid en behoud te combineren.

Dubbele classificatie

Een boom kan meerdere classificaties tegelijk hebben. Bijvoorbeeld een boom die monumentaal is door zijn leeftijd en cultuurhistorische waarde, en tegelijk een veteranaboorn is door zijn ecologische kenmerken. Elke classificatie afzonderlijk betekent dat de boom beschermd is.

Waarom bescherming belangrijk is

Bomen hebben veel waarde voor mens en natuur. Ze zorgen voor schaduw en verkoeling, nemen water op, verbeteren de luchtkwaliteit en bieden leefruimte aan planten en dieren. Monumentale, waardevolle en veteranabomen zijn vaak onvervangbaar. Daarom krijgen deze bomen extra bescherming en mogen ze alleen bij hoge uitzondering gekapt worden.

Gebruik van de leidraad

Deze leidraad helpt bewoners, beleidsmakers en raadsleden om te begrijpen waarom bepaalde bomen beschermd worden. De definities en criteria zorgen ervoor dat er geen misverstanden kunnen ontstaan over wat onder waardevolle, monumentale, potentiële veteranen- en veteranenbomen verstaan wordt. Het beoordelingsformulier wordt door vakspecialisten gebruikt om deze criteria objectief toe te passen.